

NAGRADE IN PRIZNANJA AWARDS AND RECOGNITIONS

MAG. RALF ČEPLAK MENCIN

Prejemnik Valvasorjeve nagrade za življenjsko delo

349

Muzejski svétnik mag. Ralf Čeplak Mencin, kustos za muzejske zbirke iz Azije, Oceanije in Avstralije v Slovenskem etnografskem muzeju (SEM), je v letu 2024 prejemnik Valvasorjeve nagrade za življenjsko delo. Nagrado podeljuje Slovensko muzejsko društvo za izjemne dosežke na področju muzealstva. Mag. Ralf Čeplak Mencin se je v svoji bogati in dinamični karieri posvečal raziskovanju in predstavljanju zunajevropskih zbirk ter njihovega pomena v slovenskem prostoru. Poleg tega je premišljal slovensko muzeologijo, s poudarkom na etnologiji in antropologiji v muzejih, in jo umeščal z vsemi njenimi specifikami v mednarodni prostor. To je počel zlasti s svojim delovanjem v mednarodnih strokovnih društvih, v veliki meri pa tudi z udeležbo na znanstvenih, strokovnih in poljudnih dogodkih.

Diplomirani psiholog in etnolog, ki se je izobraževal na mednarodni poletni šoli muzeologije v Brnu, opravljal pa je tudi izobraževanje s področja muzejske pedagogike ter podjetništva in menedžmenta v kulturi, je leta 2011 pridobil magisterij znanosti s področja muzeologije. Delo z naslovom *Festival – alternativni model muzejske komunikacije* je zagovarjal na Oddelku za muzeologijo Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu.

Karierno pot muzealca je začel leta 1983 v Pokrajinskem muzeju Ptuj in jo leta 1987 nadaljeval v Mestnem muzeju Ljubljana, pravo poslanstvo pa je našel v SEM, kjer se je zaposlil leta 1990. Še istega leta je postal vodja Muzeja neevropskih kultur v dvorcu Goričane pri Medvodah, ki je med letoma 1964 in 2001 deloval kot dislocirana enota SEM. Ko so goričanski muzej leta 2001 zaprli in zunajevropske zbirke preselili v matični muzej, se je Čeplak Mencin usmeril v raziskovanje zbirk iz Azije, Oceanije in Avstralije. Prav predstavljanje zunajevropskih ljudstev, njihovega načina življenja in stikov prebivalcev slovenskega etničnega ozemlja s prostori in ljudmi zunaj Evrope je bilo njegovo temeljno poslanstvo.

Tako je leta 2006 v soavtorstvu pripravil zunajevropski del stalne razstave *Med naravo in kulturo*, poimenovan *Odsev daljnih svetov*, istega leta pa tudi avtorsko razstavo *Srečevanja s Kitajsko – 200 let slovenskih odkrivanj kitajske kulture*. O slovenskih stikih s Kitajsko je objavil knjigo *V deželi nebesnega zmaja* (2012). Med njegovimi dosežki je treba izpostaviti še avtorsko razstavo *Afganistan – slovenski pogledi* (2017), ob kateri

je pripravil vodnik in istoimenski zbornik. Razstava o Afganistanu je bila povezana s pobudo Ministrstva za zunanje zadeve RS, naj izvede enomesečni raziskovalni projekt v Heratu (Afganistan, 2011) o revitalizaciji rokodelsko-obrtno dejavnosti med ranljivimi skupinami vračajočih se afganistanskih beguncev iz Irana. Poleg zgodovinskih vidikov je Čeplak Mencin na razstavi tematiziral še širšo problematiko sodobnih migracij in begunstva v 21. stoletju. Gradivo zanjo je zbral tudi ob prostovoljnem delu v begunskih centrih v Šentilju (2015) in Idomeni blizu grško-makedonske meje (2016). V soavtorstvu je pripravil še razstavo *Belo zlato: Zgodbe o bombažu* (2023), na kateri je predstavil misijonarsko zbirko iz Indije, in razstavo *Azija sredi Ljubljane: Življenje Skuškov zbirke* (2024), na kateri je tematiziral kitajsko zbirko mornariškega častnika Ivana Skuška ml.

350

Pomemben doprinos Ralfa Čeplaka Mencina je viden tudi na področju raziskovanja sodobnih muzeoloških pristopov in prakse sodelovanja z družbeno izključenimi skupinami. Pri tem je treba posebej izpostaviti njegovo sodelovanje z romsko skupnostjo, ki je pomembno prispevalo k prepoznavanju pomena romske kulture v Sloveniji in tudi v mednarodnem prostoru. Konkretni izraz teh prizadevanj je bil večletni Festival romske kulture Romano Čhon (2009–2012), katerega pobudnik in soorganizator je bil. Festival je gostoval v številnih krajih po Sloveniji in prispeval k boljšemu poznavanju romske kulture. Leta 2016 je bil Čeplak Mencin koordinator cikla razstav v SEM, ki so tematizirale balkansko migracijsko pot in njene temne plati, s čimer je opozarjal na problematiko migracij in družbeno nepravičnost. Ves čas svojega poklicnega delovanja si je na različnih področjih in pri delu z različnimi družbenimi skupinami prizadeval za pravičnost, vključenost ter premagovanje stereotipov in diskriminacije. Na ta način je prispeval k uresničevanju etičnega poslanstva sodobnih muzejev.

Pri svojih prizadevanjih je sodeloval s številnimi domačimi in tujimi strokovnjaki ter si prizadeval o slovenski muzeologiji razmišljati primerjalno. Deloval je v številnih stanovskih društvih (Slovensko etnološko društvo, Društvo muzealcev Slovenije, Zgodovinsko društvo Ptuj, Slovenski odbor Mednarodnega muzejskega sveta ICOM), pri čemer je kot član izvršnega ali nadzornega odbora usmerjal njihovo delovanje. Kot podpredsednik je usmerjal delovanje Slovenskega etnološkega in antropološkega združenja KULA, bil pa je tudi član Slovenskega orientalističnega društva. Med letoma 1991 in 1995 je bil predsednik Zveze muzejev Slovenije, med letoma 1997 in 2003 predsednik ICOM Slovenija. Ves čas je deloval tudi v mednarodnih združenjih. Tako je bil med letoma 2002 in 2005 član izvršnega odbora ICOM EUROPE, v letih 1989–1995, 2007–2010 in 2016–2019 član izvršnega odbora Mednarodnega odbora etnografskih muzejev ICOM/ICME in dva mandata (2019–2025) predsednik tega odbora. Med letoma 2020 in 2022 je bil tudi član ICOM-ove delovne skupine ICOM Define, ki je pripravila novo muzejsko definicijo, sprejeto na 26. generalni konferenci ICOM v Pragi.

Ralf Čeplak Mencin je tudi soprijemnik dveh Valvasorjevih priznanj. Slovensko muzejsko društvo je leta 2007 Valvasorjevo priznanje podelilo Slovenskemu etnografskemu muzeju za postavitev stalne razstave *Med naravo in kulturo* (2006). Leta 2010 so Ralf Čeplak Mencin, Borut Rovšnik in Elizabeta Petruša Štrukelj prejeli Valvasorjevo priznanje za zasnovo, organizacijo, izvedbo in vodenje neformalnega muzejskega izobraževalnega programa *Muzeoforum* (1991–2010), ki je slovenskim muzealcem in muzealkam zelo povečal dostop do mednarodnih tokov muzeološkega znanja in praktičnih izkušenj.

Kolektiv SEM mag. Ralfu Čeplaku Mencinu čestita ob prejemu Valvasorjeve nagrade za življenjsko delo na področju muzealstva, ki potrjuje njegov prispevek k predstavljanju kulturne dediščine in razvoju muzeologije.

Iskrene čestitke mag. Ralfu Čeplaku Mencinu tudi ob visokem jubileju!

Sodelavke in sodelavci SEM

351

Ralf Čeplak Mencin, Ljubljana, 2012 (foto Miha Špiček)